

Section: Economy

DOI 10.70286/eoss-08.09.2025.001

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОГНОЗУВАННЯ M&A УГОД: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ, ОБМЕЖЕННЯ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Гранчак Михайло

аспірант освітньо-наукової програми доктора філософії

292 «Міжнародні економічні відносини»

Кафедра міжнародного бізнесу

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Теоретичні засади прогнозування M&A угод охоплюють дві великі традиції: (1) класичні статистичні моделі, що виходять з гіпотез про «типові» характеристики цілей поглинення (ефективність/неефективність активів, недооціненість, структура капіталу, грошові надлишки), і (2) сучасні машинно-навчальні підходи, які прагнуть уловити складні нелінійності та міжгалузеві відмінності. Класична лінія бере свій початок із робіт Ралери, який сформулював набір гіпотез і показав методологічні вади попередніх досліджень: змішування часових зрізів, «підглядання в майбутнє» через постподійні дані, слабку зовнішню валідність та економічну інтерпретованість коефіцієнтів у дискримінантному чи логіт-аналізі [1].

Подальші студії на британському ринку (Barnes) критично перевірили логіт проти лінійної дискримінантної функції, індустріально-скориговані коефіцієнти проти «сирих» фінансових показників і дійшли висновку, що хоча моделі працюють краще за випадок, інвестстратегії на їх основі часто не приносять стабільних надлишкових доходностей; вибір порога й індустріальна специфіка суттєво впливають на результати [2; 6; 7].

Вагомим кроком уперед стало моделювання не просто «так/ні», а й типів подій: дружні/ворожі поглинення, дивестиції, банкрутства. Мультиноміальний підхід (Powell) показав, що багато змінних, звичних для «ймовірності поглинення», однаково добре пояснюють інші форми реструктуризації, а отже бінарні моделі системно хибно класифікують спостереження [3; 4]. Європейська література (Brar, Giamouridis & Liodakis) доповнила «балансову» оптику ринковими сигналами — ціною, обсягом торгів, моментумом, ліквідністю — показавши короткострокову прогностичну силу цих факторів і водночас їхню крихкість поза трендовими фазами ринку [5].

Друга, новіша традиція розвиває ідеї ансамблювання та комбінування прогнозів: різні моделі «бачать» різні зрізи даних, а отже об'єднання оцінок покращує стабільність і позавибіркову якість (forecast combinations) [8]. На практиці це означає поєднання лінійних специфікацій (логіт/пробіт) із деревами рішень, випадковими лісами та бустингом; водночас постає питання прозорості. Інструменти інтерпретованості на кшталт SHAP дозволяють відновлювати локальний внесок кожної ознаки в імовірність угоди, уникнувши «чорної скриньки» й зберігши управлінську читабельність результатів [9].

Головні методологічні проблеми можна згрупувати так:

- специфікація — моделі змішують різні гіпотези, не ізолюючи механізмів [3; 4];
- вибір ознак — без індустріальної корекції балансові показники слабо переносяться, а ринкові змінні нестабільні [2; 5];
- валідація — випадкові спліти переоцінюють точність; потрібні суворі часово-блокові перевірки [1–2; 5; 8];
- економічна інтерпретація — навіть точні моделі мало корисні без урахування комплементарності «покупець–ціль».

Шляхи удосконалення:

- перехід від характеристик цілі до «відповідності пари» [3–5; 8];
- комбінування моделей і байєсівський стекинг [8];
- строгі часово-орієнтовані тести, балансування класів, контроль витоків міток [1–2; 8–10];
- інтерпретованість як стандарт [9];
- включення макро- та інституційних чинників [3–5; 10];
- оптимізація не лише статистичних, а й економічних метрик.

Таким чином, еволюція — від гіпотез Palepu і ревізії Barnes до мультиноміальних моделей Powell та європейських ринкових сигналів і далі до ансамблевих ML-підходів — підводить до «пари-орієнтованих» моделей з дисциплінованою валідацією та прозорою економічною логікою. Саме така комбінація забезпечує прогностичну якість і практичну корисність для скринінгу цілей та пріоритезації пайплайнів.

Список використаних джерел

1. Palepu K. G. Predicting takeover targets: A methodological and empirical analysis. — Journal of Accounting and Economics. — 1986. — 8(1). — P. 3–35.
2. Barnes P. The prediction of takeover targets in the U.K. by means of multiple discriminant analysis. — Journal of Business Finance & Accounting. — 1990. — 17(1). — P. 73–84.
3. Powell R. G. Modelling takeover likelihood. — Journal of Business Finance & Accounting. — 1997. — 24(7–8). — P. 1009–1030.
4. Powell R. G., Yawson A. Are corporate restructuring events driven by common factors? The implications for takeover predictions. — Journal of Business Finance & Accounting. — 2007. — 34(7–8). — P. 1169–1192.

5. Brar G., Giamouridis D., Liodakis M. Predicting European takeover targets. — European Financial Management. — 2009. — 15(2). — P. 430–450.
 6. Barnes P. Predicting UK takeover targets: Some methodological issues and an empirical study. — Journal of Business Finance & Accounting. — 1999. — 26(1–2). — P. 37–69.
 7. Barnes P. The identification of U.K. takeover targets using published historical cost accounting data: Evidence comparing logit with linear discriminant analysis. — International Review of Financial Analysis. — 2000. — 9(2). — P. 147–162.
 8. Rodrigues B. D., Stevenson M. Takeover prediction using forecast combinations. — International Journal of Forecasting. — 2013. — 29(4). — P. 628–641.
 9. Lundberg S. M., Lee S.-I. A unified approach to interpreting model predictions. — Advances in Neural Information Processing Systems. — 2017. — 30. — P. 4765–4774.
- Varian H. R. Big Data: New Tricks for Econometrics. — Journal of Economic Perspectives. — 2014. — 28(2). — P. 3–28.

ВПЛИВ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЗМІЦНЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Жигилій Олена Геннадіївна
аспірант

Спеціальність «Міжнародні економічні відносини»
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, Україна

Зважаючи на потреби сучасного аграрного бізнесу України дослідження впливу прямих іноземних інвестицій на зміцнення його експортного потенціалу зумовлена комплексом економічних, структурних та геополітичних чинників. Як показує практика, в умовах посилення глобальної конкуренції та інтеграційних процесів на світових ринках агропродовольчої продукції залучення зовнішнього капіталу виступає ключовим механізмом модернізації виробництва, впровадження інноваційних технологій та підвищення якості продукції відповідно до міжнародних стандартів. Прямі іноземні інвестиції забезпечують доступ до сучасних управлінських практик, нових каналів збуту та партнерських мереж, що сприяє диверсифікації ринків і зниженню залежності від традиційних торговельних напрямів. Для аграрного сектору України, який характеризується високим природно-ресурсним потенціалом, але водночас стикається з проблемами недостатньої інфраструктури, обмеженого доступу до фінансування та низької технологічної оснащеності, іноземні інвестиції стають каталізатором підвищення конкурентоспроможності. Науковий аналіз взаємозв'язку між